

ה' כסלו, תשע"ה. 27.11.2014

גיליון מס' 435

פרשת ויצא

"מה נורא המקום הזה" – מה ושל מי המקום הזה?

מאת קדיש גולדברג, קיבוץ טירת צבי

יש בני אדם שמשימין אבן תחת ראשם ליל ט' באב, ורמז לדבר "וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם" (כח,יא) וגו', ובית המקדש ראה דכתיב - וחורבן ראה. (הגהות מרדכי, הלכות תשעה באב)

כתיב "וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם" (כח,יא), וכתיב "וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן!" (כח,יח) אמר רבי יצחק: מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת ואחת אומרת עלי יניח צדיק זה ראשו. תנא: וכולן נבלעו באחד. (בבלי חולין, רש"י)

[...] יעקב תקן תפלת ערבית - שנאמר "וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם" (כח,יא), ואין פגיעה אלא תפלה, שנאמר "וְאֵתָה אֶל תַּתְּפַלֵּל בְּעַד הַעַם הַזֶּה [...] וְאֶל תִּפְגַע בִּי (ירמיהו ז,טז)". (בבלי ברכות) האמנם "אין פגיעה אלא תפילה"? – והא כתיב "וַיִּפְגַע בּוֹ וַיָּמַת"! (מלכים א ב, מו) אלא שלש לשונות "פגע" הם: לשון פגש; ולשון הפציר, ולשון נגע לרעה. (מדרש חדש)

"וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם... (כח,יא), וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן" (כח,יח) פסוקים אלו ניתנים לדרוש מראשיתם לסופם והפוך. דרוש ביעקב: "וַיִּפְגַע (בא והתפלל) בַּמָּקוֹם" -- "וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן [...] וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבָּה". דרוש בישמעאל: "וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם" – "וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם". (מדרש חדש)

ישראל אומר: שלי ההר. ישמעאל אומר: ההר שלי. ישראל אומר: הבטיח ה' לאבינו אברהם בברית לתת לנו את הארץ הזאת. ישמעאל אומר: הלא כתוב בפרקי דר' אליעזר, פרק ל"ה: "וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֲבֹרָהִם לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ" (יח,ב), אמרו היבוסים: אנו יודעים שעתיד הקב"ה ליתן לך ולזרעך את כל הארצות האלה, כרות עמנו שבועה שאין ישראל יורשים את עיר יבוס (ירושלים) כי אם ברצונם. ואין אנו רוצים. ישראל אומר: והלא כתוב: "ואחר כך קנה (דוד) את עיר היבוס לישראל במכר זהב ובכתב עולם לאחוזת עולם!" ישמעאל אומר: היכן כתוב? ישראל אומר: בפרקי דר' אליעזר פרק ל"ה. (מדרש חדש)

אמר ריב"ל: אסור לאדם שיהלך ארבע אמות בקומה זקופה, שנא': "מִלֵּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (ישעיהו ו,ג). (פירוש שטיינזלץ: ומפני כבוד המקום צריך לנהוג בענווה ובשפלות קומה) (בבלי קידושין) דברי ריב"ל בכל מקום ומקום נאמרו, קל וחומר בהר הבית, דכתיב: "מִה נִוְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה פִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם" (כח,יז).

המקום הוא בית אלוקים ושער השמים רק עבור הענו ושפל הקומה החש באפסותו לעומת ה"נורא", אבל לא עבור המהלך בקומה זקופה. (מדרש חדש)

ישמעאל: "שלנו הר הבית" ישראל: "לנו ניתן, דכתיב בפרשת "ויצא": "הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך". ליסטים אתם. ישמעאל: הלא לימדכם רבכם רש"י: "הם (ישראל) אומרים להם (לעמים) כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". בא בעל הבית, נטל מכם ונתנה לנו. (מדרש חדש)

ישראל: בהר שלי אתם יושבים.

ישמעאל: קנינו בקניין שְׁנִים. דורות יושבים אנו בהר ולא מחיתם.

ישראל: בשווקים (מקומות רחוקים) היינו, ולא יכולנו.

ישמעאל: גם משם יכולתם למחות, חברך חבא אית ליה. (חבר מספר לחבר)

ישראל: אנוסים היינו, השביענו הקב"ה בשלש שבועות שלא למחות.

ישמעאל: היא הנותנת.

והקדוש ברוך הוא מה הוא אומר? לא שלך הוא ולא שלך הוא, אלא "לִי כָּל-הָאָרֶץ" (שמות יט, ה). שלי הבית ושלי ההר. "בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה וְקָרָא לְכָל הָעַמִּים" (ישעיהו נו, ז). וְאַתֶּם - "לֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרַקְדָּשִׁי (שם יא, ט). (מדרש חדש)

קדיש גולדברג, חבר קיבוץ מירת צבי. יליד 1931, עלה מארה"ב ב-1960. נשוי לבת-ציון (לומנר). אב לחמישה. מאז הצטרפותו למירת-צבי עסק בחקלאות. הוראה (תלמוד ודרמה), מחזאות ובימוי, ותרגום. מלמד במכינת "העמק".

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il